

Toespraak door burgemeester Jan Kottelenberg van Neder-Betuwe tijdens de herdenking op dinsdag 4 mei 2021 bij het graf van Johannes van Zanten in Kesteren.

De herdenking is om 12:30 uur bij het graf van Johannes van Zanten op de oude begraafplaats aan de Nedereindsestraat in Kesteren. Aansluitend bloemlegging bij de oorlogsgraven van Van de Wetering en Van Vlaanderen. Herdenking in beperkt gezelschap in verband met situatie Covid-19. Geheel wordt opgenomen voor uitzending 's avonds op YouTubekanaal Neder-Betuwe.

Geachte aanwezigen,

Vandaag is het 4 mei en traditiegetrouw staan wij bij dit graf met de zuil. Het symboliseert het vroegtijdig afgebroken leven van Johannes van Zanten. Het is voor de familie en ook voor het dorp Kesteren de plaats geworden van herdenken. Samen zijn wij hier om te gedenken, alle slachtoffers - waar ook ter wereld - die omkwamen in de Tweede Wereldoorlog en nadien tijdens conflicten en bij vredesmissies.

De omstandigheden vragen om maar met weinigen te zijn. Maar wij weten ons met velen verbonden. In gedachten en ook met hen die later meekijken en meeleven.

Wij herdenken de oorlog die 81 jaar geleden begon. Toen Kesteren in de meidagen van 1940, letterlijk onder de rook van de Grebbeberg en doorsneden door de Betuwelinie, zijn oorlogsdoop kreeg.

Het was het begin van een bezetting die vijf jaar zou duren. De inwoners waren letterlijk bezig met overleven. Zij leefden vanuit de hoop dat de oorlog eens voorbij zou zijn. In 1944 werden de bewoners van Kesteren geëvacueerd.

Het dorp lag tot de bevrijding in de vuurlinie. Ingeklemd tussen geallieerde en Duitse troepen. Het is dankzij de strijd en de offers van onze bondgenoten dat wij vandaag in alle rust en vrede mogen herdenken dat ons land 76 jaar geleden werd bevrijd.

Het bijzondere aan de herdenking in Kesteren is altijd dat de oorlog hier zo nadrukkelijk een gezicht heeft gekregen. Het gezicht van Johannes van Zanten aan wiens graf wij hier staan. Overleven was voor hem niet genoeg. Hij wilde overwinnen en een einde maken aan de vreemde overheersing. Daarom ging hij in het verzet. Hij belichaamde het verzet.

Terecht heeft hij vorig jaar een – met recht doorwrochte - biografie gekregen. Daarin lezen we dat Johannes wist dat hij risico's nam. Zo bracht hij tientallen geallieerden soldaten – na de slag om Arnhem – onder de ogen van Duitsers door naar bevrijd gebied over de Waal.

Hij was betrokken bij overvallen op distributiekantoren, bevolkingsregisters en gevangenissen. Maar op 22 november 1944 sloeg het noodlot toe. Hij werd gearresteerd door de Duitse geheime politie en op 2 december 1944 in Apeldoorn gefusilleerd.

Wat een droefenis dat hij de overwinning niet meer mee mocht maken, wat een droefheid voor zijn vrouw en zijn kinderen. Vandaag herdenken wij hem, de militairen Van Vlaanderen en Van de Wetering bij wiens graven wij straks ook bloemen leggen.

Wij herdenken vandaag alle medeburgers en militairen die het hoogste offer brachten voor onze vrijheid. Wij herdenken hen die om hun Joods-zijn of om hun anders-zijn werden vermoord. De oorlog herdenken, dat betekent herinnerd worden aan onze verantwoordelijkheid. Onze verantwoordelijkheid om de offers die toen werden gebracht niet tevergeefs te doen zijn.

Vrede, wij weten als geen ander dat die niet vanzelfsprekend is. Hartverscheurende beelden zien wij dagelijks in de media. Raakt het ons?

Wij bewonderen de moed van de burgers in Myanmar die een onmenselijk regime vragen om hun vrijheid. We zien hoe mensen proberen te overleven in een door oorlog verwoest land als Syrië en Afghanistan. We zien medemensen die op de vlucht zijn.

Reiken wij hen de helpende hand? Doen wij wat mogelijk is om hen te helpen?

Zoals wij in de Tweede wereldoorlog werden geholpen door bekende mensen als Johannes van Zanten. Maar ook door onbekenden van ver weg, Britse, Poolse, Canadese en Amerikaanse jongens. Zij brachten voor ons – die zij niet kenden – het hoogste offer.

In onze eigen maatschappij hebben medeburgers ook moed nodig om door te gaan. Ik denk aan hen die geconfronteerd worden met racisme, discriminatie en uitsluiting. Reiken wij hen de hand. Helpen wij hen omdat wij voorheen geholpen werden?

Is Johannes van Zanten voor ons een held uit het verleden of een voorbeeld in de strijd tegen onrecht?

Laten wij gedenken.

